

ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ 6
Тернопільської області
Фонд Р-3567 1
Опис 22
Справа

Архів з бірому
Горкивсько-Бережанська округа ОУУ

ПАПКА

для 22

паперів

Суєтського повітської землі по [Горкивсько-Бережан-
ській окрузі ОУУ] за січень 1946р., серпень-журень 1947р.
Машинописи

Указні дані: 10 машино 1946р.

Тісні друки 1947р.

Тісні дані документів: 3

Тісні дані архивів: 14

Збірки; кошти
20 р.

ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ 6
Тернопільської області
Фонд Р-3567 1
Опис 22
Справа

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

/за місяць січень 1946 р./

1. Більшовики.

1. Адміністрація:

Чисельний склад більшовицької адміністрації протягом цього місяця не змінився. Вищі пости займають партійні скідняки/українці, москалі, зукраїнізовані чи зрусифіковані жиди/. Нижчі пости в адміністрації займають українці з ЗУЗ та частково поляки. Цього місяця помітним було те, що більшовики в різні стособи старалися українців з ЗУЗ відсетарувати від праці, а поляків звільнити на виїзд за Сян, проби їхні місця замінити скідняками/родинами енкаведистів та партійних/, яких багато приїхало до райцентрів. Одні приїхали до своїх чоловіків, та родин, що повняли тут державну службу, а другі на роботу адміністративну. В загальному в урядях з кожним днем стає більше скідняків, головню українців.

Працівники більшовицької адміністрації вибиваються, як каже українське прислів'я: "добріх" чи по волі, чи по неводі", добре. Придержуються точності, бо за стизнення більшовицька влада карає-обтягає гроші з зарплати, або ув'язненнями, якого всі нащо бояться.

Протягом місяця адміністрація району була zaangażована до підготовки до виборів в т.зв. Верховну Раду. Деякі ізники по селах кінчати перетис населення, беручи собі за охорону стрибків. Приїжджаючи на село робити перетис населення, не мали потрібного до писання капац. приладдя/чорнила, пер/, за яким зверталися до директорів шкіл та учителів, яких рівнож агітували до вище згадамої роботи. При перетисі населення по людей відносилися погано. За найменші недовтягнення /брак листів, сянські адреси і т.п./грозивививозом на Сибір зі словами: "Замдеровці, ми вас всіх ушчочим!" Родина підпільників і арештованих в 1944 році до перетису не йшли. Імні робили мітинги в справі виборів і кожний зокрема відповідав за свій учасок.

Найбільш помітним цього місяця було те, що більшовики не заряджували листяганя жадаюх драчок, а навіть не стягали залеглостей/мабуць тому, що перед виборами/.

Проводи сіл обсажені українцями, головню місцевими. Вони також були zaangażовані до підготовки до виборів. Крім цього були створені виборчі комісії та агітатори, які відповідали за проведення підготовки до виборів. Сільська адміністрація з прихильна нашому рухові, як рівнож українському громадянству. Зарядження влади виконують, бо мусять, але стараються, може ізі страху, щоби наслідки виконання заряджень були, як найбільше легідні для мешканців села.

Почтою листи можна виселати в різні напрямки в довільній кількості. Виселка пакунків для арештованих і вивезених на Сибір з обмежена. Працівники це використовують і за виселання посивки-пакунки беруть хабарі/стірт, масло і інше/. Люди з надзбручаських теренів надсяють пакунки за Збручем також за хабарі, але без протекції.

2. НКВД-НКГБ:

В склад НКВД входять молоді, малоодосвідчені працівники різних національностей, але з усіх найбільше українців, навіть з ЗУЗ. В НКГБ, що стовчає тепер функцію колишнього ЧКА з люди виколоні і з добром в тому длі практикою різних національностей, особливо багато зукраїнізованих чи зрусифікованих жидів з назвиськами на -енко; -ов.

До пошти районному НКВД і НКГБ, в райцентрах і по деяких селах, з організовані станції стрибків, в склад яких входять українці з місцевого населення і переселенців із Заходу.

НКВД-НКГБ за останній місяць застосувало всі свої методи для ліквідації українського визвольного руху, якими намагаються цілковито розложити наші кадри, а в перші з тим здеморалізувати українське населення.

Негачі р-н НКВД-НКГБ були дані гарнізони червоно-армійців з артилерійської частини армії Козьва для блокування сіл в цілому терені. Близько райцентрів гарнізони не кватрували. Гарнізони кватрували по селах і містах від 10 до 40 чоловік. До кожного гарнізону був прикріплений один енкаведист, або енкаведист з району, який вів "розроботку" даного села. В перших днях блокування червоно-армійці до населення ставилися прискібно, проби через те взятати собі людей і виявляли сітку сексотів, які спіймали б за нашим рухом. В різних весільних місцях /під хатами, на стрітках, роздоріжжях/ робили численні підсідки, які не приводили до бажаних успіхів. На це, що підсідки проходили безуспішно впливали більш конспіративна поведінка повстанців.

Крім того НКВД та НКГБ переводило по селах численні ревізії та арештування, якими намагалися зламати населення, проби йтию гомословати в день виборів. З арештованими поводилися в страшний спосіб, доказом цього може бути факт: 29. I в с. Васильківці Ручинського району зловили дружинку підпільника Орещук Марію, яку забрали на станцію стрибків, де були в неможливій спосіб і питали: "Де муж?". Збита жінка через щирі морозу пішла на возі, а рамки забрали до району в черму, де по шестидесятих допитах бітована померла.

Вивози були рідкістю і то не в кожному районі, це вже залежало від активності району. Загально всіх злочинних держук в райцентрах, а їх майже конфіскують.

З огляду на це, що всі облоги, всі ревізії, всі підсідки, всі арештування в не увічались бажаним успіхом більшовиків, вони взяли це за одну підлий спосіб провокації, прикладом 31. I нічю до с. Чорнокіяці Мелі р-н Пробіж-на привів провокаційний відділ в числі 25 осіб, цей відділ привела бувши на звязкову з Пробіжної, з якою в останній вікно, крім цього -- станціонного цього села, ніхто не контактувався. Провокаційний відділ розпитував за місцевими підпільниками Дубом і Давом, яких не могли знайти. Відшукавши Веряку, розбродили його і разом закатрували в гостодарстві обведомому в парканом, в хаті під бляхою з вікнами на вікнах. На квартирі доручили гостодарям вести в селі розвідку і відшукати когось з підпільників. Населення вірило, що це українські повстанці та ставилися до них прискібно, а з вечора Свят-вечора привозили їм різні присилки. Гостодарі та в сусіди викривали їм свої тайни та жали на більшовиків. Двом місцеві діви чата передотримали кілька "повстанців" з провокаційної групи /в який час убралися і разом пішли до церкви на Богослуження, а всі інші поводилися конспіративно.

Провідник провокаційної групи під псевдонім Мелій довідався через людину, що кватрує СБ Яр з трьома повстанцями, який приарештував його звязкову, кртра привала його відділ до вище згаданого села. Мелій вступив в звязку до Яра, в якій представився, що він з провідником обласної боївки СБ та намагав, щоб Яр звільнив його звязкову. В звязках Яр давдав Мелієві ряд питань в організаційних справах, на які він відповідав досить влучно, а крім того звертав Ярові увагу, щоб до нього звертався через провідника.

Крім цього докликався на провідних людей, які працювали в безпечі від 1941 до 45 рр. 1-на адреса, які були в останнє передачі Ярові від його провідника. В записці Яр умовив стрічу з "провідником Мецієм" о 8 годі вечора. Вечером Яр з 3-ма повстанцями сконструював з провокаційним відділом. Яр з відтягнутою п'яташкою прийшов до хати, де коло стола сидів командир провокаційного відділу, а два стояло в дверях. Щоби заманити його та дезорієнтувати бажали від нього тітону, по якій Яр зараз вислав троє повстанців. По 15 хв. розмові. Меція з Яром, Меція вийшов на двір, залишаючи Яа з тими, що стояли в дверях. Все вслухачи в хату Яр пізнав одного зі зголошених 20 VII. 1945р., але відступати йому не було куди. Нарзав почув Яр стріл - це більшовицькі стрільці по повстанцях, які вертали з тижном, а до помішканим воіглю троєх більшовиків, по яких Яр висстрілював серій ябоїв, відістався на подвір'я. В перестрічці згинув один повстанець, а легко раненому Ярові з троєма повстанцями вдалося відступити, залишаючи вбитими 5 більшовиків. Раною провокаційний відділ відіхав до району, збираючи зі собою зловленого Варвита і тіло повстанця. В наслідок цього в с. Чорнокіці Мелі відбулося арештування.

Протягом місяця з вашої сторони були вбиті 17 воїтин, з того 4 дівчини, з раненими з більшовицької сторони 8 воїтин, а 4 ранених. Крім цього з вашої сторони погинуло живими 7 чоловік.

В наслідок терору НКВД-НКГБ із цього населення було вбито 2 чоловіки, арештовані 95 осіб, вивезені на Сибір 14 родив в числі 36 осіб та 6 сімейних, а 20 знищених селянських господарств.

3. ГОСПОДАРКА :

Цього місяця більшовицьке господарство змінилося, а тим самим рівень її не піднісся, бо більшовицькі спрямували всю увагу на виборчу кампанію, а про господарку занебали. Колгоспів, податків і інших налогів з населення не стягали, як рівно не згадували про колективізацію, якої населення дуже боїться, бо вже мало нагоду побачити, як працює і яке життя колгоспників за Збруча. Бідні, нужденно-обдерті, "щасливі" колгоспники цілими громадами переходять Збруч і ходять по селах кутувати збіжжя. Місцеве населення називає їх американцями. Назва походить від того, що більшовицькі називають їх ледарями та безробітними, а крім того кажуть, що багато безробітних знаходиться в Америці. Ці "американці" дали вірний образ колгоспного життя і не одного застрашили перед ним. За збіжжям ходять ходять командири та ордероносці Ч.А., впр.: До села Кутець приїхало дві військових уніформах два чоловіки: один з погонами майора, а другий рядовий. В говоренні місцева господиня запитала: "Мене дивує, чому, ви майор, йдете за хлібом. Чи майори на це одержали спеціальну відпустку?". Тоді майор відповів: "Нема чого дивуватися; коли я приїхав на відпустку до дому, то моя мати, яка голодує, вислала мене в Западну по хліб". Вечером воєнні скинули шенелі; а на їхніх грудях було по 3 медалі. На другий день закупили 120 кг. збіжжя, відішли в напрямі станції Копичинці.

В звязку з голодом на СУЗ повстали Грабунівські банди, які озброєні переходять Збруч групами від 5 до 10 чоловік, до сіл СУЗ, впр. В с. Шидлицьвіде згадана банда зграбувала одно господарство. В сс. Троянівка і Боднарівка р-н Гусятині ограбувала флювіго кілька господарств.

Цього місяця голови сілрад наділювали дшдей, головно переселенців із Заходу, землю. Крім того переводили оцінку господарств, які одержали переселенці і порівнювали їх з господарствами помиленими на Заході. В торгівлі та з сама спекуляція і обмін, що попереднього місяця.

Місцеве населення возило в більшій кількості збіжжя за Збруч, де продавали, а рапше відмінювали за цукор, манюфактуру, шкіру і т.п.

В кооперативах крім великої кількості одюколону і іншої косметики, якої селянство не купує, часом з'являється в мінімальній кількості сіль, сірники, мило та манюфактура. Однак ця кількість не може застосувати потреб села. Управа кооперативи і інші керівники села наділеніми речами в районі діляться між собою.

МТС-и жодної діяльності не проводили.

Артилі, які є в райцентрах, діляти дуже слабо.

Спирт - заводи / 12 / протягом місяця були діяльні. В підлісних околицях люди до спирт заводів возили дрова, а за пристав одержували спирт. Це дало можливість населенню вживатися горілкою-спиртом.

Мілини зникаються в руках держави і мелють за мірки / 10 кг. за разівку, а 15 за тирель /.

4. Пропаганда:

Большовицька пропаганда в останньому місяці головну увагу присвятила провиборчій кампанії. В основу численних мітингів, які масово проводили по селах, лягли безпідставні звинувачення до населення, щоби всі, як один, йшли віддати свої голоси за кандидатів "трудящих" / Копичинці і Ткачука / - ставити чесно обов'язок радянського громадянина. Говорили, щоби населення не слухало "брежливих підшептів баньдорів", які не кажуть йти до голосування; а дещо більше грожити вивозом на Сибір на адресу тих, що не пішли б голосувати, або вели противиборчу кампанію. До деяких райцентрів / Копичинці,

приїздив кандидат у Верховну Раду УРСР Ткачук, який перед зібраною адміністрацією і іншими громадянами виступав з промовою, в якій змальовував те "радісне" і "щасливе" життя в Радянському Союзі та його керівника "батька" Сталіна і пояснював на кого і за що належить голосувати. Як на виступі Ткачука, так на всіх інших мітингах завжди згадували про український визвольний рух: нецільність та недостатку сил визвольного руху, а огучність СРСР та повноту "життя радянського громадянина, щоби таким контрастом збити прихильність населення до визвольної боротьби і зорієнтувати населення на сидіти радянської держави.

Не звважаючи на те, що речинці зголошення вже давно проминули і забулися, бо в газетах писали, що зголошення після 20. VII. 1945р. влада відіслала під народний суд, більшовики на початку січня видали "Словокомішнік баньдорів", в якому зверталися до повстанців, щоби йшли з повинною, ставлячи, як примір деяких "помилуваних" осіб. Однак, як на повстанців, так на цивільне населення не діляють подібні слова.

Щоби здеморалізувати українське населення деяких зловлених повстанців возили по селах, не звважаючи на те, що такий повстанець даного села не знає. А

Бажючи ілюструвати героїзм повстанців, а дещо більше здеморалізувати організовані кадри і цивільне населення більшовики вташних борців революції волочать негав кілька кілометрів до рідного села. Крім того вташних забирають до райцентрів, де через кілька днів держать перед НКВД, а відтак вивозять на поле, залишаючи їх незаколотаними.

Большовики в свою користь поширюють різні неймовірні вістки, нпр.: в гусятинському районі говорили, що в Борцівщині згинило 100 повстанців; а в р-ні Копичинці говорили, що в Тернопільщині 20 зголосилося. Крім того говорили про деяких повстанців, будьто би вони зголосилися, та водять більшовиків до людей, в яких перебували.

Поляки, а решче мішанці, які не думають виїжджати на захід до нашого руху ставляться прихильно, признають, що тут є українська земля і вірять, що в українській державі будуть мати права нарівні з українцями.

Спричветься поляків, які з бідноти і привязання до своєї хати, не хочуть виїжджати на захід, з причини цього не признають до свого національного походження, а з українським населенням стараються добре жити. Крім цього деякі поляки є zaangażовані до агентурної роботи.

В деяких селах/Вільні Потки, Косів/є польські сирітки, які до українського населення ставляться ворожо-нарівні з більшовиками.

IV. Українське громадянство.

Характеризуючи українське громадянство за попередній місяць, а теперішній, спеціальних змін не завважилося. Дальше завважується ту напруженість, тобто очікування "чорос"/політичних змін/. Франца, на що нетерпимість вплинув прихід землі і більшовицькі репресії. Населення, бажаючи потішити себе в такій становищі, почало говорити ряд політичних сплетнів, мовляв: більшовики здержали демобілізацію УА; вже виготовляють мобілізаційні картки, бо вибухнула війна з Туреччиною; більшовики транслюють на захід багато війська і т.п. З цього виходить, що політична орієнтація українства на збройний конфлікт СРСР з зах. альянсами, в якому на думку українства, наша визвольна боротьба мала б увінчатися успіхом. І серед таких обставин зростає національна свідомість українства, яка поважаючою освітлюючою роботою, зростає з причини, що більшовики самі, тероризуючи населення, проводять до цього. Якраз терор дає змогу українському громадянству пізнати більшовиків, а рівночасно гуртує їх довкруги нашої політичної роботи, якщо не безпосередньо, то бодай посередньо. Не без того, що скріплення віри в перемогу нашої справи зростання симпатій до нашого руху зі сторони українства збільшується тому, що сильніше зарисовується політичний конфлікт між СРСР, а Англією та США.

Помимо ворожого наставлення, більшовицькі заарештування українське громадянство в міру можливості виконує. Всі репресії зі сторони більшовиків і жертви з нашої сторони відомо впливають на українство. Кожна фізична втрата з нашої сторони це біль населення, що чується в його висловках: "Стережіться, хлопці! Бо як ми будемо робити, як вас всіх знищать більшовики?". Населення бачить, що причиною всіх нещасць-репресій зі сторони більшовиків, не є ми та наша визвольна боротьба, але московська ненависть до всього, що українське і більшовицька агентура, а особливо донощитство окремих людей, з яких частина стією звербована до цієї роботи. Знова українство до цих людей ставиться з опереженням, інформуючи нас про них.

-Помимо політичн-орієнтацій на чужі сили, українське громадянство є під нашим впливом, увважають нас, авангардом своєї боротьби, але мають великий страх перед більшовиками, а особливо перед репресіями.

Посей, дня 10. II. 1946р.

Слава Україні!
655/10

Сучасний курс РККА

Можна сказати, що редактори газет і урядовий апарат це в більшості українці. Так. Але що ці українці переважно уличне шуровиння, люди наживи, прощальний елемент, якому на перший план висуваяться інтереси його рідного жолудка то це незаперечний факт.

Не дивниця й тому, що сьогодні в багатьох газетах стрічаємо потоки слів, які опрокидають все, що так дороге українському народові, а за зразок кладуть нам "старшого брата". Цього вимагає імперіалістична політика більшовицької еліти.

Часто в місцевій пресі стрічаємо в національно-політичному питанні твердження про "рівноправність всіх національностей СРСР", про допомогу "старшого брата" про опіку над "молодшим братом" і загально про "дружбу народів СРСР". Як в дійсності на практиці представляється ця справа в нашому терені.

Впоряд із вивізанням "старшого брата" в пресі прийшла більш виразно національна нерівність на практиці. Оповідіє працівник одної установи оуцацького району "керівником нашої установи є руский чоловік. Він може менше є кваліфікований в цій роботі чим інші працівники. Але зате він є руский, цей до того партійний і йому повірили цю справу. Часто називає нас "хахлами-западніками", хоч це є заборонено партією. Та на це мало хто звертає увагу з партії. Коли одного разу працівник " висловився необережно про нього, як кацаба, а це дійшло до його відомо, тоді замало, що не звільнили його з праці. Цю справу навіть обговорювали в райпарткомі й винесли догану працівникові ".

А далше говорить: "керівник цілий час говорить до нас російською мовою, хоч за його словами вчиться вже другий рік говорити по українськи. Він гордиться нею і схвалює поітничі, які хоч частинно обізнані до його по руски. Таких випадків є більше. Навіть у военкоматі і поліційних органах рідко коли почуєте українську мову. На 137 працівників районної адміністрації є аж 43 руских. Вони всі для себе становлять окрему групу людей, що гордиться своєю мовою, називає часто українців хахлами, все всюди першійть чи це буде в установі чи спецторзі. На їхні діти в школі учителі мусять звертати спеціальну увагу й класти їх за взірць місцевим дітям школярам.

Між українцями-східняками, а ними бувають часті суперечки з приводу навіть часом навіть маловажних слів, о звичайно закінчуються частю словами: "ти хахло", "а ти кацап". Партія бореться проти цього і карає звичайно доганями, однак це не зменшує національної ворожнечі.

Подібно мається справа і в золотопотіцькому районі. "Дружба народів", але на першому місці "старший брат". Допомога його також домінує велика. На 137 робітників адміністрації - 29 руских, які в більшості займають керівні становища та вивязуються зарпди зі своїх робіт в 100, а то й більше %-ах. По урядах домінує російська мова, мовлять урядові зарядження з області російською мовою, або двома: російською і українською мовами. В урядах стрічати багато російських газет і журналів. В бібліотеці також є одна третя російських книжок.

Кіно висвітлює дві третих фільмів рускою мовою. І для когось це все призначене є, коли в цілому районі всего близько 30 руских чоловік. Звісно, "допомога", "опіка старшого брата". Треба знати всю мову Леніна-Сталіна - нею говорити.

В коропецькому районі також є переважний відсоток руских, які приїхали зі східних областей СРСР. На 157 працівників є аж 33 руских, які спочатку думали зкоро українізуватися, але до сьогодні говорять російською мовою та ще її навчають інших працівників.

МВС і МДБ - це в більшості всюди рускої національності люди. Які всюди ставляться з погордою до всього, що українське.

На селях терену відчувують "дружбу народів СРСР", так само, як в райцентрах. Але тут вже більше у формі господарських грабунків, терору МВС і т.д. Населення своєю національну приналежність все і всюди ясно підкреслює, в протиставленні до тих

В економічно-господарському житті червень 1947 р. позначився голодом. Вийшли найбільше відчули бучацький і золотопотіцький райони. Селяни не могли понадріччати Стрипу на схід пухли з голоду та йшли за хлібом до багатих сусідніх районів на захід. Причиною голоду в цих районах було: 1/грібні білшівські воїжки; 2/пригородова полоса; 3/неврожай. Люди зі сіл: Бережани, Губин, Миколаївка /золотопотіцький район/, Помірці, Ріпенці, Цвітова /бучацький район/ поїли більшу частину коней, всі корти і пси. Більшовики видали указ про заборону нищення коней і багаті худоби. Та голод не пан. На заборону ніхто не зважав. За знищення коней були покарані селяни с. Помірці по 5-ть річною тирмов. Випадки голодності смерті були також досить часті. Напр. в с. Губин вмерло з голоду 14 людей, в тому 4-ро дітей, Бережани - 7 людей, Миколаївка - 8 людей, Стінка - 10 людей, Пужники - 3 людей, Ріпенці - 7 людей. Більшовицька влада допомоги цим голодуючим селам надавала ніякої, а якщо і щось прислано до села кілька сотнарів зерна, то звичайно вони розили в цей спосіб: приходили до села багатого і тут накладали на нього контингент в сумі 10-20 сот. /сс. Задарів, Лядське, Усте Белене, Ерперівічін/. Не збіжжя відвозили на голодуючі села. Не без того що частину забирали з цього більшовицькі попіхачі для себе, чи на спекуляцію. Напр. зі села Задарова 1-ий секретар партії Ливорот взяв собі зібраного збіжжя 2 сот. жита. Зав. земвідділом Рожанський забрав 1,5 сот. жита. Бувало так що більшовики таку допомогу обіцяли селянам на словах /с. Стінка, Пужники/, а на ділі нічого не давали. Де ця допомога ділася не трудно сказати. До с. Григоровя монастирського району, заїхала до сільради машина та забрала кілька сотнарів хліба і повезла чомусь до району. Цей хліб за словами більшовиків мав бути розданий голодуючим селянам. Тимчасом селяни такої допомоги не одержали. **В кілках партії** спізнавши, що більшовики в районній газеті мартали Мажорова за розкрадання державного зерна. Таких випадків було більше.

З приводу голоду кружляли між селянами вістки про війну, про те, що в Америці краще живеться безробітному, чим в Радянському Союзі працюючому громадянину. Більшовики знали про це. Щоб запобігти цим балачкам, більшовики розили по селах мітинги, на яких говорили про великий голод в Америці і т.п. В с. Миколаївка золотопотіцького району, секретар партії говорив на мітингу до селян: "в Америці панує великий голод. Багато людей вже померло, а тисячі вмирає щодня. Радянський Союз зобов'язаний допомогти трудящим Америки. Тому ваше село повинно дати не менше 10 сот. збіжжя для порятунку голодуючим американцям". Селяні вибухли голосним сміхом. Попри війну змушує ишли похоронна процесія, яка проводили чоловіка, що помер з голоду. Спочатку весняного голоду, населення йшло просити допомоги до районного уряду. Бо по районах ще стояло збіжжя з контингенту і псувалося. Більшовики мент-більше всюди відповідали однаково: "нивіться до колгоспу, одержите збіжжя". Значить тут виїздало шиб з мішма. Голод планований більшовиками на те, щоб прискіпити колективізацію. Та не було жні одного випадку, то селян, що хто зі селян за кусок хліба записався до колгоспу. Переважно селяни відповідали: "краще згину з голоду, а не іду до колгоспу".

Були випадки, коли на село приїжджали нурд-исти та замірку жита хотіли купити нішого селянина/с. Стінка, Пужники/, що він опісля продав свого об'єкта. Та всеж таки дуже мало було таких людей, які погоджувалися на співпрацю з нурд-истами. Селяни свої розповідали заходи повстанців про таку тактику більшовиків.

В зв'язку з голодом на Східньо-українських землях, в наш терен прийшло багато українців зза Зоруча. Вони йшли піхотом, їхали фірами, артами на "запад" за хлібом. Оповідає повстанець С.: "ми заквартирували в селі при урванці Чортків-монастирського. З ранку до вечора я начислив понад 30 людей, які йшли поволі з торбинками на за-

сид, що тільки мати "спокій". Та зраз вже можна дуже багато стрі-
нути селян, які заявляють: "овна, заберуть корову, то заберуть
раз, а не два. Пізніше буду мати "спокій".

Жнива в звідущих районах почалися майже в один час, 10-15-го
липня і тяглися до кінця липня. Косовиця "рин затімла" до поло-

вини другого місяця серпня. В коропецькому районі тому, що був кращий урожай і догідні
кліматичні умовини, жнива закінчилися при кінці липня, а на 9-го

серпня, була закінчена хлібодача державі в 100,3%. Коропецький
район вийшов на першому місці в Тернопільській області і на другому

місці в УРСР. Контигент збіжжя був вже розподілений на початку
місяця липня. Але перші збори звання зтягнуто і контигент другим

збором звання був нерівномірно наложений. Платив той більше, хто:
1/мав кращий урожай, 2/зачислений до куркулів, 3/хто мав серед се-

лян авторитет, а нехотів писатися до колгоспу. На цих останніх на-
тискали найбільше. Наколи вони притиснені контигентом писалися в

колгосп, тоді більше селян за їх приміром "добровільно" вписувалося.
Так було напр. в с. Дубенка/коропецького р-ну/ зі селянами: Зелеским

С. і Франком Г. Спочатку їм наложили по 16 сот. збіжжя, відтак коли
вони це здали, більшовики наложили їм ще по 8 сот. А коли вони і це

здали, тоді більшовики наложили їм ще по 8 сот. Вони цього вже здати
не могли. Для них був вихід, як казав "Фікорот/серб. партії/": або

бути засудженим по кількох роках важкої каторжної праці, або писа-
тися до колгоспу. Селяни змушені були піти на це друге. Така подія

була в кожному селі. Але в цих селах селянин який мав заплатити
державі великий контигент, а не міг його заплатити, лишав господар

їх, казав "нехай собі більшовики самі молотять і беруть контигент"
та тікав до міста /с. Лядське - 2 господарі, Усте Зелене - 2 гос-

подарі/. Добрий урожай допоміг селянам в тому, що багато з них
де залишилося господарювати на особливі індивідуальних господарств.

Тут більшовики під час збирання збіжжя були більше активні, чим в
деяких інших районах. Відповідно розставили свої партійні кадри

по селах, а в допомогу їм подавали по кілька, або кільканадцять
інквизитів, які очували селян за нездачу державі збіжжя. Секретар

партії "Фікорот" постійно перебував на селах та підганяв свої ло-
сіпак до роботи.

Підчас здачі контигенту більшовики за всяку ціну старалися
заложити якнайбільше колгоспів. До цього часу існував в районі один

колгосп в с. Дубенка. Він був досить бідний і числив 12 членів. Два
рази згоріли забудування цього колгоспу та знищений живий і мертвий

інвентар. Одна головний ініціатор цього колгоспу, двічі ранений
повстанцями заявляв кожного разу, що цей колгосп, доки ще двадцять

разів був спалений, то він його поставить на ноги. Ц.р. підчас жнив
це примусили силою більшовики записатися 10 господарів до колгоспу.

Колгоспникам видано вже по три кілограми зерна на один трудодень.
При допоміж контигентного тиску вдалося більшовикам zorganizувати

ще два колгоспи. Перший в селі Зеліссю, який об'єднав 32 госпо-
дарства і в селі "Оропці" - понад 100 господарств. Колгоспна кампанія

в цьому районі тягнулася до кінця місяця вересня. Різні податки
також служуть до натиску на селянство, щоб вони дотало заяви до
колгоспу.

В золотопотіцькому і бучецькому районах жнива також до-
силь скоро. За те здавач контигенту затігнулася до кінця вересня ц.

Причиною затігнення здачі контигенту є в першу чергу підлий уро-
жай. Селяне переживаючи цьогорічний голод, знаючи, що він налевно

повториться і цього року, спочатку старалися скопати для себе
якнайбільше хліба, а решту здавали державі. Стація в цих районах

від га. Район, як один, так і другий, поділено на дві часті. Села,
які лежать на схід від ріки Стрипи платили від одного до два га

землі по 2,40 сот. від га, понад два га по 4,80 сот. від га. У всіх
інших селах районів більшовики наложили подвійний податок/ тому, що

тут був кращий урожай/. Та ця ставка відносності була тільки на папе

до більшовиків; коли побачили по зварку зтягається, примінили чисто
 рвунковий спосіб для всіх сіл. Золотополицькому району організували більшовики громадські
 токи /сс. Лішанці, Соколів, Золотоцьк, Зелішчи, Мелі/. Тут працювало
 безперервно від 4-8 кінних або ручних молотарок та дві парові,
 постійно чергуючи. Робітників винамуно зі селян та плати-
 ли їм денно по 4-5 копєрня /заплату brano від тих господарів, що
 їх збіжжя молотила машина/ щоб краще наслідити роботу цих гро-
 мадських токів наведу приклад зі с. Лішанець. В половині серпня ц.р.
 прийав до села уповноважений до заготівлях Бобенко і з ним опер-
 уполномочений Свешенко та Іо Іван-истів. Першого дня зігнали людей,
 які приготували тіл. Другого дня приготували машини для молочення.
 Вечером другого дня зігнали коло ганцеларії сільради /до одного
 господаря вільної стодоли/ між кадесть селян та зігнали коло
 сільради на дорогу між кадесть фірми. Ці всі люди разом зі сільсь-
 кими десятниками сиділи тут до надранку. Над ранком виправили
 фіри на поле по снопи, які відразу привозили до машин. Робота велася
 цілий день до смерку. Вечером розпущено людей на вечерю, а потім
 люди мали знову приходити до стодоли і там ночувати до ранку. Селяни
 звичайно не йшли добровільно, тому більшовики, що вечера робили
 обставу на роботу силу. Так було протягом цілих двох тижнів. Зерно
 з під молотарок відразу збіжжя до району. Господарям по опла-
 ченні робітників і машин ренти збіжжя віддавали. Та котрий госпо-
 дар не схотів собі заделегідь збіжжя, то сьогодні вже не має хліба.
 Якесь будьось та кукурудзос. Так було по всіх селах району. Котрого
 господаря знавши в стодолі збіжжя не молочене і хочби він і здав
 контента, більшовики не це не дивилися. Заїжджали фірми та за-
 брали до молотарок і такий рабунок збіжжя приспіли в цьому районі
 колективізацію. Розмулачування селян і вивізка людей на Пожему
 місце такий в цьому районі, де висилали багатих селян на те, що
 їх господарства порабувати, привела до цього, що в цьому районі
 більшовикам вдалося до кінця вересня заснувати "добровільно" /як про
 це вони пишуть у своїй "Вперед" з 21 вересня ц.р./ 13 колгоспів.
 Притягання селян до колгоспу переродилося в примусованасилля
 контента свого нехоту, розмулачування, погрози висилкою на Сибір і т.п.
 В с. Зубрець більшовики зняли 17 рагонів збіжжя та розмулачили
 23 господарів. "Не було ні ні ночі спокійної" - розповідає господар.
 В день приходять до тебе за контентам, вночі також, в день тяг-
 нуть писатися до колгоспу, вночі ходять до хат і стискають до
 ганцеларії та там сидять писатися до колгоспу". Другі селяни опо-
 відає що його держали пінтора доби в сільраді за те що не хотів да-
 ти "добровільно" зяви до колгоспу. Пізніше коли мав оперуально-
 мочений Чолачов сказав збирається поїде в Сибір і вивів мене до фіри
 і підписав за яву". Відкох господарів були побиті Чолачовим, що
 не хотіли писатися до колгоспу. А тепер подивітеся до нього "Вперед"
 з 21 вересня про зубрецький колгосп. Черконтаямись в тому, що
 колгоспний шлях - це єдиний шлях, що веде трудове селянство до шас-
 ливого життя. Селяни нашого району організуються в колгоспи.
 Решодявно група селян хутора Зубрецьки, Зубрецької сільради звер-
 нулись до райкому партії та до Райради депутатів трудящих дото огти
 і організувати колгосп. Прохання селян здійснено. "Вперед" і "колгосп
 "Вперед" організовано /стаття Дуболенка - "в селах організовано
 нові колгоспи"/. Подібно про кожні колгоспи новобстворені більшо-
 вичькі писати мають слово правди, з яких селяни вийшли і кажуть
 "Здорово ский сий брете", "дівий радянський союз то одна велика
 брехня".

В будяцькому районі підготова до збирання врожаю вудана
 контентам приобрала більш госрик ферм чим в інших районах. Тут
 задалегідь даний був наказ більшовиками про підготовку серпів та
 збиральних машин. Дельше було організовано охорону врожаю на пні та
 в копах. Для цього побудовав на полі вежі /на 1 км квадратний ад
 2-ї/ де ходили сторожі та зорили, щоб хто не зрізував колоски,

Колгоспи

кувати свою сім'ю за зароблені гроші, звичайно займається спекуляцією.

До робітників зачисляє більшовицька партія також всіх службовців більшовицьких районів. Вони також одержують за свою роботу платню. Це в більшості ці галасяси на народному тілі.

Більшовицька держава держиться завдяки сильному поліційному апарату. Цей апарат, який представляє як два міністерства, в районі розгалужується на "оцделн", або "оцделення" та нечислове по 12-18 чоловік мѣд; золотопотіцький район - 16 чоловік мѣд і 17 стараять просякнути в кожному ділянку життя і так боротися проти всякої, як вони називають "контре-оцції". На початку червня поліційні органи посилили по цілому терені свою активність. На порядок дня прийшли засідки /гляди вісті з терену/, ревізії по підозрілих господарствах та кілька більших облас на лісові часики. Підчас жнив звернули були більшу увагу на збирання контегенту, але опісля відновили свою попередню тактику. Щоб знищити визвольний рух українського народу, поліційні більшовицькі органи вживають для цього різних способів. Найбільше стараються винищувати його фізично. Щоб скомпромітувати в очах українського народу його повстанців, часто пускається на наганаючі поліційні тріки /вісті з терену за вересень/. Арештують по селах /сс.Лазарівка, Жижночир/ молодь. Часто приходять ночев до сіл та вдають повстанців /сс.Барин, Ліщенці, Возилів, Тростянци, Звенигород, Зелена, Бертички/.

До помоді в своїх поліційних операціях мають по кримінальних справах стрибків. Станиці стрибків є в таких селах бучацького району: Трибухівці - 40 чоловік, Перемолока - 35, Барин - 29, Войтехівка - 15, Нагір'янка - 20, Підзамочок - 15, Курдишівка - 12. В Золотопотіцькому районі є: Передустя, Жалорець, Дуліби, Русилів, Соколів, Сновиців, Стінка, Космирин, Поркова, Зуборець, Губин. Коропецький район: Устя зелене, Коростин, Велеснів, Вістр, Коропець. Монастирський район - : Григорів, Олеша, Човалівка, Добравади, Кордова, Горжанка. Останньо з деяких сіл позабірали більшовицьки краду зброю а ім лишили по кілька заіржавлених криків. На обласі і на засідки їх більшовицьки майже не беруть, а використовують для партійної служби по селах.

Яриш

Вересень, - 47 р.

С. У. ?

Д-iii

*P.S. Вдали державні зерна: Гиньча - 6 талонів - мѣд 600
Полішці - 7 талонів, Нагір'янка - 16 талонів, Перемолока - 55 талонів і Сорочин - 15 талонів.*

В Монастирському районі згатали селян контегентні звізери за ставкою:

*679 1-го - 2-ох га землі - 120 кф
- 2-ох - 3-ох га - 216 кф
- 3-ох - 5-ох га - 320 і більше кф.*

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЗВІТ
за жовтень, листопад, грудень 1947 р.

З початком жовтня 1947 р. населення, під впливом внутрішньо-державних і міжнародних подій, загомоніло сильніше ніж звичайно про недалеку війну. Скорше було в народі прийнято, що війна зимою абсолютно неможлива. Зараз відворотно. Говорять, що війна можлива є і зимою, але під тою умовою, коли її скорше пічнуть англо-американці. Народ говорить про неї. Він живе нею.

Набір рекрутів до Червоної Армії від 1-10 жовтня, який переводили районні военкомати та явна дизерція новобранців багатьох сіл /Гута Нова, Слобідка Горішна, Григорів, Заставці - Монастириського району - разом около 100 чоловік; Золото-потіцький р-н - около 27 чоловік; Коронецький р-н - 30 чоловік/ дають причину говорити про близьку війну.

Масова неявка молоді до военкомати - це вияв національної свідомості народу, який не хоче посилати своїх синів ворогові на невелике гарматне м'ясо. Тут свіжі, ще в пам'яті народу недавні воєнні події, що поглинули сотки його братів і сестер, мобілізованих насильно і лихо вишколених та гнаних "заградительними отрядами" сталінських дук на німецькі кулемети і танки. Він же й говорить: "мають погинути за ту клятву сталінську державу, за чужу їм справу, краще хай ідуть в ліс". Навчений в боротьбі з верогами йому режимом уникати-критися і збройно протиставитися ворогам-гнобителям він і далше думає в цей спосіб продовжувати свою боротьбу з московсько-більшовицькими наїздниками, неважачи на це, що "в світі мир гарантований Організацією Об'єднаних Націй і трьома великодержавами".

Правда, що масова дизерція, яка впливає з великого прив'язання до своєї хати, до свого загумінку і яка багато заважала на Визвольних Змаганнях українського народу на ЗУЗ у 1918 р. є нездоровим явищем. Всеж таки і тоді і на будуче могло бути і є одинокоравильне лікарство - національне виховання молоді і поглиблення національної свідомості народу. Дизерція і катастрофічний кінець наших визвольних змагань у 1917-20 рр. не означає, що сьогоднішня дизерція з ЧА є відємним явищем на тлі визвольно-революційної боротьби українського народу. Це явище додатне і якому треба присвятити більше уваги. Національна свідомість і виховання народу зараз допоможуть розгорнути нашу революційно-визвольну боротьбу та ліквідувати прояви дизерції в будучому фіналі грядучих визвольних змагань.

По облавах, які більшовики приміняли до тих сіл, де молодь не пішла в призов, по кількох смертних випадках / в с. Вербака убито на облаві одного молодого хлопця, в с. Яблонівка - також одного/, прийшло добровільне "голошення" / сс. Гута Нова, Перхова, Слобідка Горішна і др./, прийшла конфіскація майна родин деяких незголошених / с. Олеша - 2 господарства, с. Озер'яне - 1 господарство/.

Слід за цим прийшла масова вивозка 21 жовтня підозрілих українських родин в середню Азію / р-н Коронець мали вивезти 110 родин - вивезли 87; Золото-Потіцький р-н - вивезли 53 родині; Вучацький р-н - вивезли 109 родин; Монастириський р-н - 42 родині / число неповне//, яка пригнобила настрої мас, застрашила їх, але все ж таки не вбила ідею боротьби з більшовиками, ідею визволення з під більшовицького ярма. П перших днях страху, самоти і думок, що "цим разом мене вивезуть" приходить рівновага, а вже в половині грудня знову піднесений настрої мас з причини міжнародних подій /Лондонська конференція/.

В цей час також приходить "Знесення карткової системи і грошова реформа", яку населення сприймає цілком байдуже, огірчене новою експлуатацією сталінської класи. До кінця грудня порожні всі ринки, стала торгівля. Населення пішло старі гроші вимінати

але на ринку жадає за свої продукти промтоварі неприймаючи нових грошей /ринки: Усте-Зелене, Станиславів, Бучач, Золотий Потік/ чи це довго затягнеться ще не відомо. Відносно знесення більшовиками карткової системи харчів населення не приділяє багато уваги, хоч районна преса /і взагалі вся радянська преса/ чинить багато шуму з приводу цього, як вони пишуть "історичного" акту... шахрайства і експлуатації сталінською клімою трудящих СРСР. В державних склепах /міських кооперативах/ при кінці грудня появилася на виставових вікнах всюди біда мука і взагалі хлібні товари. Народ з приводу цього говорить: "стягнули гроші, а тепер дають купувати. І за що її купувати /1 кг. - 6 крб/? Чому ж не продають всім, а тільки членам міських кооперацій? Шахраї! Облудники!"

В зв'язку з виміною грошей слово "війна" знову у всіх на устах. Непомогає і це, що більшовики забороняють говорити про війну /с. Зубрець, Порхова, Берем'яни/, а навіть судять /одного селянина в с. Зубці - на 2 роки ув'язнення/. Зрештою, між ними самими виникають суперечності. В одних селах Золото-потіцького р-ну /Ліщанці, Передмістя, Бровари/ другий секр. парт. говорить на мітингах, що буде війна. Знова в інших /у вище наведених/ перший секр. парт. Козуб забороняє говорити про війну. Загально серед маси партійців і адміністрації часто можна почути розмову про недалеку війну.

Поряд з вище наведеними подіями, на цей звітний час припадає нова передвиборча кампанія, як і рівнож самі вибори до сільських, міських, районних і обласних Рад Депутатів Трудящих. Як і попередньо вибори до всесоюзних і союзних Рад, так і ці, позначилися насильством і глумом сталінської зграї бандитів над безборонним трудящим народом. Передвиборча кампанія почалася в жовтні і, як звичайно великою шумихою і бельветом про нові "демократичні" вибори. Поруч із тим, облави мвд і вивізка родин в Казахстан, давала в руки більшовицьким проагандистам і агітаторам свіжий атут в їхній "широко-масово-політичній" роботі. "Все паєдете в Сибір, кагда не найдьоте галасоватъ" - звучали скрізь по селах і містах більшовицькі кличі демократичних виборів /Бучач - на зборах учительства перший секр. Рибарчук: "хто не йде голосувати, той ворог народу /читай: партії/ і ми з ним розчислимося по більшовицьки /читай: поїде в Сибір, або в тюрму/"; Коронець - на "всенароднім" передвиборчій мітингу перший секр. парт. Криворот сказав: "хто не піде голосувати, той може збиратися в далеку путь /читай: поїде в Сибір/".

- Хто у вас кандидат на голову села? - питали повстанці селяни села Пужники.

- Ми хотіли, щоб був Чобіт М., та в районі сказав Криворот, що він ним не може бути. - Висуньте в кандидати на голову сільради Іванця Ф., /більшовицького задолиза - прим. селян/. - Ми його не висунули. Однак в списку кандидатів, який виготовлявано за вказівкою "уповномоченого" села Пресоловського він є записаний. Коли ми домагалися, щоб його зкрислити, Пресоловський відповів: "то сов"етська власть наказує і ви мусите слухати!". - Головою села став цей більшовицький задолиз.

Наводжу, серед дуже багато, оцей факт, який багато кидає світла правди про дійсність більшовицьких "демократичних" виборів. В день самих виборів діялось багато протизаконних речей, як напр.: в с. Дядське "голосував добровільно" майже оден виборець з хати за цілу рідню "голосуючих"; в с. Вербка гарнізон /в цьому короньцькому р-ні, по всі селах була "охорона" виборів/ ходив похід хати вистрілював і тим зганяв людей до виборчих урн. У всіх інших селах населення під погрозами і лайкою більшовицької "охорони" йшли на "сталінські вибори".

Головами сіл, міст, і районів зістали "вибрані" люди, які є більшовицькими задолизами, зрадниками українського народу. Чес-

ний і свідомий український елемент не хотів бути ніякими "трудящими" /так називає народ глумливо більшовиків-експлуататорів-дармоїдів трудящих мас, які пришиваються цією назвою до народу/. Звичайно, коли більшовики хотіли видвигнути декого з чесних українців до свого злочинного-накрайського уряду / - самі шахраї і злодії при владі - каже народ/, вони покидали рідну хату /сс. Чехів, Жижномир, Коропець, Лядське - Бойко Олекса/ та вандрували по селах на час виборчої кампанії. І тому більшовики нікрили не могли стрінати тих людей в дома. Так саме вони спекувалися вибору.

Реасумуючи загально хід виборів в нашому терені можна сміло через ствердити - народ був терором змушений йти голосувати. Владу в своїх руках цілий час держуть сталінські голоп'ятники wraz зі зрадниками-холуями українського народу, що силували народ йти голосувати на себе й цим самим показати свою "демократичність". Народ сталінську "демократію" розуміє і бореться проти неї.

Початком жовтня 1947 р. більшовики також розгорнули більший наступ на села своєю колективізацією. В деяких місцевостях /сс. Зубрець, Велеснів, Пужники, Новосілка, Верб'ятин, Доброполе й інші/ кільканадцять днів пробували виїзні групи більшовицьких організаторів "добровільних" колективних господарств. Були між ними й старі спеці по тому ділу з 1930-33 рр. колективізації СУЗ. День і ніч селянські хати незаніралися перед тими "визволителями-добродіями". Гурма дижурних разом з мвд-істами зводили селян примусово до канцелярії сільради. Брали в цьому також участь "стриби". Селяни звичайно втікали в поле, щоб не впасти "добровільною" жертвою в члени колективізації-колгоспу. Знаючи про це, більшовики, щоб цьому запобігти, десьвітком ловили людей /у вище наведених селах/ та приносили до окремих хат і там їх замикали. Щоб те більше виглядало "демократично", замовляли підводи і на підводах звозили напів арештованих громадян писатися "добровільно" до колгоспу з таких хат-арештів приводили під конвоем до канцелярії сільрад по одному чоловікові /сс. Зубрець, Велеснів, Стінка, Возилів/ і тут у свою жертву вмевляли "добровільність" і "корисність" вступу до колгоспу. Коли селянин чи селянка дальше опиралася цим "благодітелям", йому грозили Сибіром, а коли й це не помагало арештували, й держали кілька днів в районній тюрмі, аж доки "вільний" радянський громадянин не підписав "добровільно" заяву до колгоспу. /В с. Новосілка арештовано 16 осіб, які сиділи в районі від 1-4 днів, аж поки ці не підписали заяви. В с. Зубрці арештовано 40 людей і по кількох днях звільнили цих, що підписали заяви. 6 осіб сидить ще й до сьогодні за те, що не хочуть "добровільно" записатися до колгоспу. В с. Барин арештовано також близько 30 осіб. Між ними більшість свідомих українців/. Арештують найбільше тих людей і закидають їм при тому "бандитизм", які покликаються на статут сільгоспартію та конституцію про добровільність вступу до колгоспу. На зборах в с. Зубрець 5 грудня, коли селяни почали говорити, що радянський закон вони знають, і там написано, що хто хоче може вступати добровільно до колгоспу, а хто не хоче - не мусить, - "уповноважений", якийсь Боренко /мабуть жид/ заявив: "нічого, я також харамо знаю". - Селяни почали сміятися. Тоді він зі злістю закричав по руски: "Все ви бандіти хохлацкие кокло!". На цьому і кінчався мітінг. Цей "уповноважений" списав собі кілька свідомих людей, що сміялись на мітінгу і другого дня їх мвд кликало на протокол та змусило побоями записатися до колгоспу. При тому сказали, що як хто довідається про це, що їх бито то пойдуть на Сибір.

За цілий час колективізації, протягом цих трох місяців завели більшовики три нових колгоспи в коропецькому р-ні/сс. Новосілка, Пужники, Велеснів/, два в Зелото-потіцькому р-ні

Зубрець, Яблонівка/ і один в Бучацькому р-ні / с. Барш/. В цих селах де вже були колгоспи, відсоток індивідуальних господарок змінився на користь колгоспного господарства приблизно від 10-20% / до цього часу було пересічно від 25-40% колективізованих селян в тих села де були колгоспи/. Ці селяни, що ввійшли в колгоспи стараються випродати надлишку конечно йому потрібного реманенту та живий інвентар. Навіс, що мавби йти на колгоспні поля дають на свої присадибні землі, або знищують. Деякі колгоспи домагаються від більшовиків по 2 корові для колгоспника /с. Перхова/. Знову інші колгоспи / сс. Пужники, Новосілка/ домагаються від більшовиків ревізії статуту сільгоспартії і виділення для кожного колгоспника по 1 га присадибної землі. Більшовики під час заснування колгоспів обіцявали селянам все, що вони бажали. Тепер, як далше буде це не відомо. Деякі колгоспники вірять, що більшовики свої обіцянки додержуть. Більшість колгоспників не вірить, дивиться зрештено на всю роботу в колгоспі та надіється війни, яка малаби розв'язати їх з колгоспами. Думаю, що більшовики не п-дуть в ніякому разі на уступки селянам. Це викличе тільки більшу ненависть, невдоволення нових колгоспників до більшовицької влади.

З початком жовтня закінчилася примусова здача хлібноставок державі. Такий район, як Бучацький, де знаходиться половина сіл, що їх навістила частинна цьогорічна посуха більшовики порядно пограбували /сс. Барш, Перволока, Сороки, Трибухівці/. Одна половина населення не має вже в хаті ані куска хліба, ані твердого зерна крім кукурудзи. Живе бульбю, і проклинає сталінську владу. Так мається справа зі селами: Сновидів, Губин, Миколаївка, Стінка, Бриварі, Русилів Золото-потіцького району.

За нездачу державі молока, м'яса більшовики карають селян гримами, або тюрмою /сс. Сороки, Жижномир, Цвітова, Пилива, Петликивіці, Старі, Космирин, Жнібороди, Дуліби, Заліщики, Григорів, Дбриводи, Ковалівка/. В селі Лядське приїхав прокурор і нач. м'гб Курінної та судили людей за нездачу молока. Звичайно по 500 крб від одної корови. В с. Перволока покарали 2 селян тюрмою/ одного на 1 рік, другого на 3 місяці каторжної роботи/.

Поганий матеріальний життєвий рівень населення спричинений воєнним грабуванням та першими повоєнними роками більшовицької грабункової політики, зараз більшовики не стараються поправити. Навіаки, своїми високими ріжними податками, контингентами, позиками приводять його до ще гіршого матеріального зубожіння. Це саме дало можливість розвинути спекуляції, яку більшовики своєю рабунковою політикою більш попирають чим знищують. /Вони дуже часто галасують про знищення спекуляції, а напр. останньо своєю грошовою "реформою" мовляв вдарили по спекуляції. Не знаю, але здається, що більше вдарили по цьому виголодженому селянинові та нужденному робітнику, чим по спекулянтах!/.

Поліційні більшовицькі органи, поруч боротьби з українським народним революційно-визвольним рухом, звернули увагу на початку жовтня на поборювання цих людей, що ухилялися від призову в ЧА, призову на трудові роботи /Донбас/ та підготовку до виборів.

Щодо першої справи, тобто боротьби з повстанчим рухом, більшовики переводили до дня виборів, підкріплені дворазовим постом гарнізонів /перший раз від 4 жовтня - до 21 жовтня і другий раз - на тиждень перед виборами і по виборах/, в цілому терені засідки, ревізії по підозрілих хатах, а також зробили кілька більших облав на більш підозрілі села/ Лядське, Ріпенці, Жижномир, Сороки, Песоволока, Олена/ в силі від 100-200 енкаведистів. Подібні облави були в р-ні Монастирськ/сс. Григорів, Ковалівка, Марківський ліс/ за призовниками ЧА і на трудові роботи /Донбас/, Гута Нова, Вичілки/. Ці всі облави не принесли їм бажаних вислідів.

В своїй тактиці застосовують зараз і далше провокації /вдають повстанців, а в Золото-потіцькому районі, зловили "Луга", що крився

від ЧА, якого використовували для провокаційних цілей. Він водив більшовиків по таких селах, як: Порхова, Космирин, Стінка, Зубрець і др. Перебрані енкаведисти заходять до селян та просять, істи води, переночувати. Селяни дуже скоро пізнають, що це за такі "повстанці", пізнають, що це "хлопці" з району /вони так про себе говорять, ніби наслідуючи повстанців/ і звичайно більшовикам не вдається сировокувати нікого. Народ під тим кутом є насторожений і обережний. Сьогодні кожний громадянин більшовицької поліційної держави мусить бути кутий у всім, як більшовицький "оперуполномочений", щоб не впасти жертвою більшовицького обману і шахрайства. В більшості він такий і є.

Коли внав перший сніг, більшовики ходили коло деяких лісів і шукали за слідами /Коронецький, Комарівський, Соріцький ліси/. Також в цей час по селах переводили ревізії по підозрілих господарствах. /Гляди: вісти з терену/. Підчас постоїв гарнізонів, які були приїхали для підготовки і переведення висилки, які підчас своєї присутності були використані в боротьбі з нашим повстанчим рухом є тільки випадків, що свідчать про безоглядність цієї боротьби, а саме: в с. Баранові гарнізон важко прострелив дівчину, що йшла до сусіди, думавчи, що це повстанець; в с. Вербка більшовики знайшовши кріса в одного старого господаря, кріса вбили за те його молодого кільканадцять літнього сина Николу Вовка /більшовики говорять, що ніби він утікав. Це неправда. Сусіди бачили, як вони його застрілили за стодокою. Ці самі гарнізони, які були стягнені для вивізки зі СУЗ, при самій вивізці родин знущалися немилосердно над безборонним населенням. Напр.: в с. Залісся надавали людям нічого забрати зі собою із хатних речей, насильно виганяли їх із хатів, а Селяник М. /старшу жінку вигнали босу з хати і так її забрали.

По вивізці, другі гарнізони були заквартирували в декотрих районах /Коронецький цілий і Бучацький і Золото-потіцький частинно/ та піячили по селах. Були звичайно між "розработчики" - спеціальні листи, які ладнали нові сітки енкаведистів.

Нові прийоми боротьби з нашим повстанчим рухом - це конспіративне квартирування більшовицьких ударних груп по селах. Напр.: в с. Залісся зайшло 8 більшовиків та квартирували в господаря Меленчука. Днем нікому не показувалися, а коли смеркалось контролювали /обережно, щоб їх ніхто не бачив/ хати, де світилося. Так було: в сс. Вербка, Вістра. Під тими хатами, де не було світла, ставали та слухали чи в хаті хто не говорить. Часто світили до хатів електричними лампами /хут. Весела/.

Подаю знані мені ще такі відомості:

3/ 10 на хут. Глібова Монастириського р-ну учителька в школі починаючи науку сказала до дітей: " хто рано встає тому Сталін дає". Тоді діти всі хором відповіли: "брешете пані! Хто рано встає тому Бог дає".

10/11. Провокатор "Луг" привів більшовиків до священника в с. Порхова. Більшовики сказали цьому попові, щоби він вибрався в другу область. /Блище про "Луга": він ховає від ЧА під наглядом "Захара"/.

21/11. В с. Озерчани хтось обікрав кооперативу. Другого дня енкаведисти арештували двох молодих хлопців.

22/12. В с. Барин хтось ранив жінку-західнячку. По двох днях ця жінка померла.

В Монастириському р-ні останнім часом посилюли свою діяльність комсомольські організації. Ріжні комсорги їздять по селах та організують молодь в комсомол /Чехів - 8 комсомольців новозорганізованих, Гмигорів - 4 комсомольців новозорганізованих, Бертики - 2-х комсомольців новозорганізованих/. Зросла і активність поодиноких комсомольців. Комсомолец Адам Шевчинин зі с. Бертики

14
одержавши від більшовиків зброю 11/12 на хут. Окопи коло с. Григорів ранив жінку, яка крилася від більшовиків. Цю жінку більшовики забрали до р-ну. Всі інші комсомольці цього села, а є їх 4, одержали зброю /десятки і гранати/. Так само мається справа і в с. Чехові, 8 комсомольців одержали зброю на "оборону села від бандитів". Вони зброю конспірують.

В половині грудня відбулися партійні вибори у всіх районах. секретарями партії /першими/ осталися даліше ці самі люди, що були. Коли це пишу /19/1/ 48 р./ арештували в районі Коронці першого секр. парт. Криворота і будуть за тілька днів судити. Арештували ще декого з партійців. Причини не відомі. Слід сподіватися, тут замішані якісь політичні справи.

Слава Україні!

Постій, 19.1. 1947 р.

Д-111

ЗАСВІДЧУВАЛЬНИЙ НАПИС СПРАВИ № _____

У справі (розділі опису, закінченому описі) підшито і пронумеровано 14 аркушів;
(коншикоадуєць)

у тому числі літерні номери _____;

пропущені номери _____

+ аркушів внутрішнього опису _____

Особливості фізичного стану та формування справи	Номери аркушів
1	2

Господ. секретаріат

Посада

20.08. 2018 року

[підпис]
(підпис)

Г. Мух

(ініціали (ініціал імені), прізвище)